Met het geleidelijke verdwijnen van het christelijke wereldbeeld in de westerse wereld kwam de moderne ethiek op losse schroeven te staan. Want hoe kan er zonder goddelijke wetten nog zoiets bestaan als een ‘morele verplichting’ of een ‘moreel zelf’, en hoe kan er nog langer sprake zijn van de ‘heiligheid van het leven’? Toch blijven de meeste ethici en ook moraaltheologen werken met deze vooronderstellingen en overtuigingen die voortaan hun vaste fundament moeten missen. Precies over die merkwaardige situatie wordt weinig nagedacht, aldus Patrick Loobuyck.

Volgens hem heeft de ethiek een nieuwe grondslag nodig nu we ‘In een wetteloos en doelloos universum’ bijvoorbeeld niet langer ‘over het bestaan van een objectieve en intrinsieke waardigheid van de mens kunnen spreken’. In *Moraal zonder God?* onderzoekt de auteur of het zogenaamde ‘morele fictionalisme’ uitkomst kan bieden.

De prangende vraag waarop Loobuyck het antwoord zoekt luidt als volgt: Hoe kunnen we ons engageren in en met een discours waarvan we vermoeden of zelfs weten dat het vals is?

En juist dit doet de morele fictionalist, wanneer die volgens ideeën handelt, die hij of zij niet voor waar houdt. Met andere woorden, de fictionalist doet alsof het wél waar is. Volgens de auteur zijn daar goede redenen voor, namelijk, als de ontkenning van het morele tot ongewenste nadelen leidt én als er goede argumenten voorhanden zijn om de fictionalistische positie aan te hangen.

Ook al heeft het geen degelijke basis, ook al is het vals, het morele discours moet overeind worden gehouden, meent de morele fictionalist. De reden? Het morele blijkt een waardevolle optie, en zo kunnen bijvoorbeeld de fundamentele mensenrechten, die nog altijd stevig in ons bewustzijn liggen ingebed en aan onze morele intuïties beantwoorden, hun waarde behouden. Bovendien kan de fictionalist de vraag naar het diepste fundament van de moraal links laten liggen.

Loobuyck beweert dus niet dat de atheïst niets aan ethiek is gelegen, wel echter dat een solide grondslag hem of haar met de dood van God is komen te ontvallen. Het devies van Hugo de Groot dat de rede moet denken ‘alsof God niet bestaat’, en waarnaar hij verwijst, illustreert in dit verband treffend het moderne gemis van een onwankelbaar fundament voor de ethiek. De auteur staat nog stil bij een ‘religieus fictionalisme’ in relatie tot het morele domein (alsof God wél bestaat), maar concludeert dat dit geen relevante optie is.

Moraal zonder God? is een meta-ethische studie over de grondslagen van de moderne ethiek. Het blijkt degelijk, goed geschreven en interessant bovendien, echter, het is niet bestemd voor beginners in ethiek of filosofie. Loobuyck beschrijft in het eerste deel de ontgoddelijking van de moraal in de geschiedenis tot en met de godgelovige Kant en de godloochenaar Nietzsche. In het tweede deel gaat hij uitvoerig in op de relatie tussen moraal en wereldbeeld. In deel III betoogt hij dat de seculiere moraal slechts een slap aftreksel is van de ooit zo dominante theïstische moraal, en tot slot, in deel IV, geeft hij een uiteenzetting van het morele fictionalisme.

Moraal zonder God? Pleidooi voor moreel fictionalisme, P. Loobuyck